

ESTUDI I TRACTAMENT DE LES DIFICULTATS DE L'APRENTATGE

Presentació d'un Projecte que atén les Dificultats d'Aprenentatge de la Lectura*

Montserrat Garcia Ortiz
Presidenta d'Avesedari
Directora del Projecte Glifing

Avesedari neix l'any 2008 d'una iniciativa de persones que volen aportar noves solucions al tractament de les dificultats de l'aprenentatge de la lectura.

La motivació parteix de fets personals i de constatacions socials: la coneixença de la problemàtica viscuda des de ben a prop va ser la primera benzina del motor (fet personal), però el fet de veure com tants nens i nenes de les escoles catalanes ensopegaven amb el mateix problema i no trobaven manera de sortir-se'n (fet social), va donar forma al projecte tal i com el coneixem avui.

PER QUÈ LA LECTURA?

Les dades ens diuen que un 80% del les dificultats d'aprenentatge ho són de lectura o que les dificultats de lectura podrien explicar el 60% dels casos de fracàs escolar.

És a dir, que l'èxit acadèmic correlaciona molt significativament amb el nivell lector de l'alumnat.

Les dificultats de l'aprenentatge no només expliquen una part important del fracàs escolar sinó que també, i sobretot, dificulten el creixement i l'ajustament emocional dels nens.

Els alumnes que, a causa de diferents dificultats, no poden assolir els resultats esperats, estan subjectes a patir un major grau d'estrès, d'inadaptació al medi escolar, de tenir sentiment de fracàs que ocasionen una baixa i injusta autoestima, de patir majors índex d'ansietat i majors episodis i estats depressius.

Molts estudis mostren dos importants conjunts de dades: un d'ells relacionen les dificultats d'aprenentatge amb el desajustament social, que va des de problemes conductuals a les escoles fins a problemes de delinqüència. L'altre grup de dades relacionen, com apuntàvem a l'inici del paràgraf, les dificultats de la lectura amb la salut mental, efectes que van des de l'estrès, fins a les depressions i les idees suïcides.

És molt important saber que les dificultats de la lectura s'expressen aviat i no remeten de forma espontània, així com saber que no té res a veure amb la intel·ligència: hi ha molta nens

intel·ligents que comprometen el seu desenvolupament acadèmic a causa del parany de les dificultats lectores.

Però justament aquests dos punts són la nostra base per començar a treballar:

Que s'expressin aviat vol dir que podem intervenir de forma precoç per minimitzar l'impacte del problema. Si tenim un bon nivell d'intel·ligència, podem permetre que aquesta s'expressi i es desenvolupi a partir d'altres àmbits on la lectura no tingui un pes tan gran. Aquests dos punts tan concrets i carregats de sentit comú, sovint són difícils de trobar en el sí de les escoles.

Aprendre a llegir és una tasca força complexa, però que esdevé tan normal i quotidiana que no deixa espai al recordatori de tal complexitat.

No passa així, però, per a les persones que tenen una dificultat d'accés a aquesta normalització, a aquest procés d'automatització de la tasca de llegir. Aquestes persones no només saben d'aquesta complexitat, sinó que la pateixen.

És per això que Avesedari ha centrat els seus esforços dels darrers anys en diverses accions:

1. Realitzar una recerca teòrica de les dificultats de l'aprenentatge de la lectura
2. Dur a terme una recerca de camp que ens informa que entre un 20 i un 25 % dels nens a les escoles estan llegint per sota o molt per sota del que seria esperable pel seu nivell de curs i edat.
3. Desenvolupar una eina informàtica que, de forma ràpida i senzilla, permet fer una primera avaluació del nivell lector dels nens. Aquesta avaluació té com a objectiu principal la detecció de les dificultats d'aprenentatge de forma precoç i per tant, fer possible una resposta ràpida.
4. Desenvolupar, així mateix, un programa d'entrenament que permet tractar les dificultats de lectura des de les edats més primerenques i fins a qualsevol edat.
5. Difondre i divulgar la problemàtica per tal de fer conscients a escoles, famílies i administracions públiques implicades quina és la situació i quina la seva solució.
6. Aconseguir suport econòmic per atendre a tots els infants que ho necessitin, per tal que les condicions econòmiques o culturals de les seves famílies no sigui un obstacle en la seva formació acadèmica i en les seves possibilitats reals d'aprenentatge.

I tot això Avesedari ho fa treballant en col·laboració amb els diferents agents implicats: les escoles, els serveis educatius, els nens i llurs famílies.

LES DIFICULTATS DE LECTURA I EL PERILL D'EXCLUSIÓ SOCIAL

Molts barris de les nostres ciutats s'han desenvolupat en els darrers anys acollint en poc temps moltes persones i famílies de nova procedència. Aquesta rapidesa del procés d'arribada junt amb la situació actual de gran crisi econòmica han fet que augmentessin les problemàtiques d'atur i de desestructuracions familiars.

Habitualment aquests nuclis urbans han acollit un col·lectiu força heterogeni que són font d'una gran riquesa cultural al barri, però que al mateix temps acusen molts problemes econòmics i socials.

La situació escolar dels infants en aquests barris és també un tret a ressaltar, donat que els índex de fracàs escolar, ja prou alarmants a la societat en general, recordem el 30% que marquen les administracions, poden arribar fins al 40 i 42 % en aquests nuclis poblacionals.

Les dificultats de l'aprenentatge tenen una base neurobiològica que fa que es reparteixin de forma homogènia en tota la població i en tot el món, però és indubtable que les situacions ambientals poden ser factors de risc o factors de protecció. Els nens amb dificultats d'aprenentatge que pertanyen a un entorn amb poques possibilitats de comprendre el nucli de la problemàtica o de donar-li la correcta atenció i resposta estan abocats al fracàs.

El fracàs escolar és el primer pas per a l'exclusió social i les mancances lectores poden ser el primer pas cap al fracàs escolar.

QUÈ FEM DES D'AVESEDARI?

Proporcionem eines a aquests nens i nenes per tal que transcendeixin les seves limitacions, entrenant-se en les habilitats lectores.

Informem a la comunitat educativa en particular i a la societat en general per tal d'assegurar la comprensió i ajudar-los a que potenciïn les fortaleces d'aquests nens enlloc de confrontar-los amb les seves dificultats.

Amb aquest objectiu, la tasca d'Avesedari, iniciada a partir d'un treball de recerca teòrica en el marc de les dificultats de l'aprenentatge, en col·laboració amb la Universitat de Barcelona i la Universitat Politècnica de Catalunya, continua desenvolupant-se a partir de la implementació d'un Mètode d'Entrenament, el **Mètode Glifing**.

El Mètode Glifing ha estat desenvolupat a Catalunya per un equip multidisciplinar i treballa principalment en llengua catalana. Actualment estem en procés de traducció al castellà.

QUÈ ÉS EL MÈTODE GLIFING?

Glifing és un mètode basat en la utilització de les TIC (Tecnologies de la informació i comunicació). Que permet l'aplicació d'un programa d'entrenament de la lectura. El programa es compon d'una sèrie d'activitats que, presentades en un format lúdic, permeten a les persones amb problemes de lectura entrenar-se de forma intensiva i amena alhora.

L'entrenament incideix en la millora de la velocitat de lectura, prenent com a base la consideració que la fluïdesa lectora és el factor que millor caracteritza els problemes de lectura. La fluïdesa lectora, no és una dada amb valor en si mateixa però, correlaciona de forma molt significativa amb la capacitat de comprensió dels textos llegits i amb el fracàs escolar.

L'objectiu del programa d'entrenament és millorar l'habilitat lectora dels nens amb dificultats per llegir de forma correcta i fluïda, per tal d'augmentar el seu rendiment i permetre'ls que puguin aprofitar tota la seva capacitat intel·lectual. Així mateix, el mètode té especialment en compte la dimensió emocional del problema.

S'entrenen intensivament els diferents aspectes que conformen el procés d'adquisició i automatització de la lectura: descodificació grafema-fonema, segmentació, memòria de treball, articulació, velocitat, morfosintaxi i comprensió.

Per a quines edats el podem emprar?

El Glifing pot ser emprat per:

A P4 i P5

Amb les sessions de Prèvies de Lectura, on es fa incidència en la consciència fonològica, la memòria de treball, el coneixement de vocabulari i les capacitats d'atenció i inhibició.

En tota la primària

Com a **eina d'avaluació** de les dificultats en el procés de descodificació de la lectura. L'avaluació permet situar els nens en la seva edat lectora, versus l'edat cronològica, la qual cosa ens facilita tant conèixer la dificultat real de l'alumne, com monitoritzar la seva millora.

Al primer cicle de primària

Com a entrenament per alumnes amb especials dificultats per seguir un ritme d'**adquisició** de la lectura en la mitjana de la dels seus companys.

Als segon i tercer cicle de primària i secundària

Per aquells alumnes que segueixen mostrant una fluïdesa lectora molt per sota del que s'espera pel seu nivell de curs i edat.

Per a totes les edats

Alguns adults dislèctics han volgut provar l'eina en sí mateixos i han estat molt contents amb els resultats obtinguts.

Quines millores retrobem i en quant temps?

- Disminució o desaparició dels errors de lectura
- Augment de la velocitat lectora
- Millora de la comprensió
- Augment de la memòria de treball
- Augment de la seguretat en si mateixos
- Augment de l'autoestima
- Actitud més favorable vers els estudis
- Actitud més favorable vers la tasca de llegir
 - Disminució o desaparició dels errors de lectura
- Augment de la velocitat lectora
- Millora de la comprensió
- Augment de la memòria de treball
- Augment de la seguretat en si mateixos
- Augment de l'autoestima
- Actitud més favorable vers els estudis
- Actitud més favorable vers la tasca de llegir
 - Augment de la velocitat lectora
 - Millora de la comprensió
 - Augment de la memòria de treball
 - Augment de la seguretat en si mateixos
 - Augment de l'autoestima
 - Actitud més favorable vers els estudis
- Actitud
 - Actitud més favorable vers la tasca de llegir

El temps de durada de l'entrenament és variable en cada cas segons les necessitats i el perfil

de l'entrenat. No obstant això, en la majoria dels casos es poden observar millores significatives en uns 4 mesos. El progrés constant i observable manté motivat a l'entrenat.

En molts casos el nen pot assolir la mitjana esperada pel seu curs i edat, altres vegades, tot i no arribar a la mitjana, la millora és tan significativa que li permet saltar l'obstacle que la lectura podia suposar.

Des d'Avesedari estem cada dia més satisfets dels resultats de la nostra tasca i part de la nostra feina rau en comunicar què són les dificultats d'aprenentatge de la lectura, com les treballem i quins resultats obtenim.

També agraïm de tot cor, a totes les persones que formen part del projecte i que han contribuït a fer-lo madur des d'un vessant o altre del procés general.

COM TREBALLEM?

Treballem amb els nens en l'àmbit familiar o en l'àmbit escolar:

Àmbit família

Les famílies poden treballar des de casa, dirigint-se a un gabinet Avesedari o a un gabinet que empli el Mètode Glifing.

El professional del centre psicopedagògic, responsable del seguiment, serà doncs l'encarregat d'avaluar el nen i pautar-li les activitats que haurà de fer com a part del seu procés d'entrenament.

El nen treballarà cada dia (un mínim de 4 dies a la setmana, entre 15 i 30 minuts diaris) des del seu ordinador, seguint la pauta que li ha estat marcada pel seu centre de referència.

La pauta és diària, de manera que l'anàlisi dels resultats de cada sessió aportarà les dades necessàries per poder fer una nova pauta i així personalitzar el camí d'aprenentatge de cada usuari. Segons el seu nivell lector i al seu ritme de dificultat i d'evolució.

Els pares del nen, o alguna altra persona del seu cercle quotidià, seran el seu entrenador. L'entrenador és la persona que acompanya l'usuari en la realització de les seves sessions diàries.

Àmbit escola

L'escola pot adoptar el mètode Glifing com a eina d'avaluació i com a mètode d'entrenament dels nens amb dificultats de lectura.

El programa pot ser **d'aplicació individual**, però també **grupal** (grups petits o grans), per **parelles lectores**, a través de padrins lectors o voluntaris.

Les recomanacions de treball, a grans trets, són:

- Educació Infantil: treball grupal
- Educació Primària: treball individual, petit grup, parelles lectores, treball grupal
- Educació Secundària: treball individual, per parelles lectores o en grup petit

Així mateix, el Glifing ha esdevingut una gran ajuda en l'aplicació en aules de reforç i aules d'acollida com a eina d'integració lingüística dels nouvinguts.

En els darrers anys hem treballat amb alumnes de diverses escoles amb èxits evidents en la majoria dels casos; durant aquest curs 2012-2013 estem aplicant el mètode a unes 15 escoles integrant l'entrenament dintre les dinàmiques particulars de cada centre.

***[L'original d'aquest article s'ha publicat a la revista *Àmbits de Psicopedagogia*, núm 39, tardor 2013]**

AVESEDARI

Carrer Torres i Bages, 15 2n 2a

08960 Cornellà de Llobregat

telèfon: 93 1821785

mail general: avesedari@avesedari.com ; www.avesedari.com